

Lỗ Ban là ai?

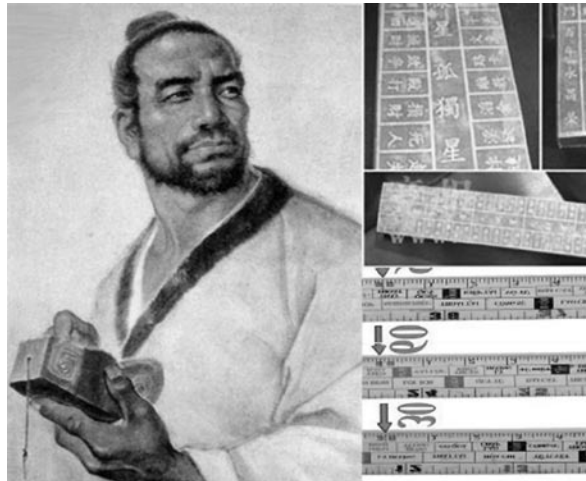
Trong lịch sử văn hóa Trung Quốc, Lỗ Ban là một nhà công nghệ kiệt xuất. Ông là tổ sư của nghề thợ mộc, thợ đá, thợ gốm và nhiều nghề khác. Nhiều trứ tác thời Tiên Tần như Mặc Tử, Mạnh Tử, Lã Thị Xuân Thu đều đề cập tới nhân vật này. Có lẽ ông là người vào cuối thời kỳ Xuân thu (722-479 trước Công nguyên).

Tuy nhiên, do thái độ miệt thị của giai cấp thống trị Trung Quốc xưa đối với nghề thợ, nên một nhà công nghệ lỗi lạc như Lỗ Ban vẫn không có một tài liệu nào ghi chép cẩn thận. Một số truyền thuyết về Lỗ Ban hình thành từ thời Tiên Tần. Một bộ phận tư liệu khác về Lỗ Ban được tìm thấy trong sách vở thời Hán, Đường. Đến thời Tống, Minh, tài liệu về Lỗ Ban mới được bổ sung hoàn chỉnh.

Trong lịch sử văn hóa Trung Quốc đồng thời cũng có một người tên Công Thâu Ban, được gọi là Công Thâu Tử. Công Thâu Ban ở

nước Lỗ nên cũng được gọi là Lỗ Ban hoặc Lỗ Công Thâu Ban. Vào thời cổ đại, 3 chữ ??? (ban), ??? (ban), ??? (ban) đều dùng như nhau. Do đó, các sách lịch sử có khi dùng chữ ???, chữ hoặc chữ ??? để ghi từ “Ban” trong “Lỗ Ban”. Đó là lý do vì sao người ta cho Lỗ Ban chính là Công Thâu Ban.

Sách Mặc Tử, thiên Lỗ vấn chép: “Công Thâu Tử vót tre làm điều, cho điều bay, ba ngày không hạ cánh”. Rất có khả năng đây là sáo điều được chế tạo trong dân gian đời sau. Mặc Tử, thiên Công Thâu viết: “Công Thâu Ban vì nước Sở, đóng chiếc thang mây để tấn công nước Tống”. Biết chuyện này, Mặc Tử đến nước Sở. Trước mặt vua Sở, Công Thâu Ban và Mặc Tử tranh

luyện về vấn đề đánh Tống. Công Thâu Ban không trả lời nổi các câu hỏi của Mặc Tử, do đó vua Sở hủy bỏ kế hoạch đánh Tống.

Núi Thiên Phật vốn tên núi Lịch ở Tế Nam (Sơn Đông) có miếu thờ Lỗ Ban. Theo truyền thuyết, vào cuối đời, Lỗ Ban ẩn cư ở núi Lịch. Về sau ông truyền thụ bí quyết cho người khác, rồi chu du thiên hạ và trở thành

tiên. Truyền thuyết này không đủ chứng cứ xác thực. Có lẽ người đời sau xây dựng miếu thờ Lỗ Ban để kỷ niệm và ghi ơn những cống hiến to lớn của ông. Và người đời đã hư cấu câu chuyện đó.

Khi chú thích tài liệu Mạnh Tử, Triệu Kỳ - người Đông Hán - nói: “Công Thâu Tử Lỗ Ban là người tuyệt khéo ở nước Lỗ, con trai của Lỗ Chiêu Công”. Theo chi tiết này, Lỗ Ban có khả năng là con của vua nước Lỗ. Trong công trình Diên thiết luận, thiên Bản phú, Hoàn Khoáng lại bảo: “Công Thâu Tử có thể vì người giàu có mà xây dựng cung thất đền đài, nhưng không làm nổi cho mình một cái chòi nhỏ vì thiếu vật liệu”. Căn cứ vào chi tiết này, có người cho rằng Công Thâu Ban không thể là con của Lỗ Chiêu Công mà chỉ là một người lao động bần cùng.

Sách Lễ ký, thiên Đàn cung hạ cho biết: Mẹ của Quý Khang Tử mất. Đương thời, Công Thâu Nhược còn rất trẻ, bèn đề nghị an táng theo lối đổi mới để tiết kiệm. Công Kiên Giả cực kỳ bảo

thủ, phản đối việc ấy.

Do đó, phương án cải cách của Công Thâu Nhược không thể thực hiện. Theo đó, có người cho rằng Công Thâu Nhược chính là Công Thâu Ban hoặc Lỗ Ban. Ban là tên, còn Nhược là tự. Trái lại, có ý kiến cho rằng Công Thâu Nhược là một nhân vật khác Công Thâu Ban.

Một giả thuyết khác dựa vào Tây dương tạp trở của Đoàn Thành Thức đời Đường. Tài liệu này ghi chú: “Lỗ Ban, người Đôn Hoàng, Túc Châu; không rõ niên đại, chỉ biết ông giỏi về chế tạo. Ở Lương Châu, ông làm đồ hình nổi, làm điều gỗ”. Ghi chú này đã căn cứ theo Triệu dã thiên tải của Trương Trạc. Như vậy, đây là Lỗ Ban theo truyền thuyết cổ đại và cũng có thể là người học Lỗ Ban đời sau.

Giáo sư Lư Nam Kiều (Đại học Bắc Kinh) cho rằng Lỗ Ban và

Công Thâu Ban chỉ là một. Căn cứ vào 13 câu chuyện về Công Thâu Ban, Lỗ Ban, Công Thâu Nhược với các nhân vật Quý Khang Tử, Lỗ Công, Sở Vương, Tống Công, Mặc Tử, giáo sư Lư Nam Kiều cho rằng Lỗ Công tức Lỗ Ai Công, Sở Vương tức Sở Huệ Vương, Tống Công tức Tống Cảnh Công.

Theo niên đại của các nhân vật này, giáo sư họ Lư đoán định: Lỗ Ban sống vào buổi giao thời Xuân thu Chiến quốc (khoảng 510 - 440 trước CN). Lý giải này được trình bày trong công trình Sơn Đông cổ đại khoa kỹ nhân vật luận tập.

Bên cạnh đó, có người quan niệm Lỗ Ban và Công Thâu Ban là hai nhân vật khác nhau. Cát Hồng đời Tấn trong Bào Phác Tử, thiên Biện vấn, ghi chú: Ban (Lỗ Ban), Thâu (Công Thâu Ban), Thùy (người khéo tay đời Hoàng Đế), Địch (Mặc Địch) là những bậc thầy về máy móc”. Theo tài

liệu này, Lỗ Ban khác Công Thâu Ban. Khi chú Hán thư, Nhan Sư Cổ đời Đường nói rõ: “Lỗ Ban và Công Thâu Ban là hai người khác nhau, đều tinh xảo nghề”. Hơn nữa, cổ nhạc phủ cũng có câu:

*Thùy năng vi thử khí
Công Thâu dĩ Lỗ Ban*

(Ai có thể làm nên vũ khí này Ngoài Công Thâu và Lỗ Ban).

Trong công trình mang tên Bắc Kinh truyền thuyết số sự tư liệu (3 tập), các tác giả kể nhiều truyền thuyết thú vị về Lỗ Ban. Theo đó, Lỗ Ban chính là người xây dựng các cây cầu Triệu Châu, Lư Cầu trong một cuộc so tài với em gái của mình. Người em gái thách đố Lỗ Ban trong một đêm phải làm xong 3 chiếc cầu trước khi gà gáy sáng. Sau khi làm xong cầu Triệu Châu và Lư Cầu,

Lỗ Ban bắt tay vào làm chiếc cầu thứ 3. Sợ anh mình mệt, cô gái giả tiếng gà gáy sáng khiến

Lỗ Ban phải dừng tay. Chiếc cầu chưa hoàn thành đó chính là cầu Thạch ở trạm Kê Minh.

Như thế, nhiều kiến trúc nổi tiếng trên toàn Trung Quốc đều được truyền thuyết hóa là của Lỗ Ban hoặc do Lỗ Ban chỉ đạo xây dựng. Chẳng hạn chùa Huyền Không (Chùa treo) ở núi Ngũ Đài, cầu Bắc Hải kiều ở Thiệu Hưng, cầu Hoa ở Quế Lâm, điện Thiên Đàn ở Bắc Kinh...

Nhiều cảnh trí thiên nhiên kỳ lạ cũng được người Trung Quốc coi là di tích sáng tạo của Lỗ Ban - Như khối đá hình chiếc hộp tinh xảo và lạ lùng ở hang đá Cô Đường bên sông Trường Giang được coi là bể thổi gió của Lỗ Ban. Lỗ Ban hiệp (khe Lỗ Ban) ở Quảng Nguyên (Tứ Xuyên) theo truyền thuyết, là do Lỗ Ban đào nên.

Tuy nhiên đến nay, câu hỏi “Lỗ Ban có phải là Công Thâu Ban?” vẫn còn là một nghi vấn. ■

TÌM HIỂU

Khi bạn bó tay...

Về mặt sinh học, phụ nữ qua tuổi ba mươi thì tựa như một bông hoa đã bắt đầu tàn, màu sắc sặc sỡ bắt đầu ngày một phai đi; mà phụ nữ thường đều yêu cái đẹp như mạng sống của mình, thế là họ sợ hãi. Cả về sinh lý lẫn tâm lý, đàn ông đều chín muồi hơn phụ nữ, vì vậy họ cũng tàn phai muồi hơn. Đàn ông ba bốn mươi tuổi sức lực vẫn còn sung mãn, sự nghiệp cũng ít nhiều có những thành công, kinh tế khá vững vàng, cộng thêm giao tiếp xã hội rộng, nhiều hoạt động, trong đó có những người tìm kiếm sự kích thích mới từ quan hệ nam nữ. Phụ nữ phát hiện thấy cái “cùm” của mình không còn được chắc chắn nữa, con ngựa đôi khi giằng đứt dây cương đi ăn vụng, thế là họ còn nghĩ đủ mọi cách để quản lý người đàn ông, nhưng kết quả cuối cùng đa số thường là không như ý mình. Thế là họ lúng túng: Có nên quản lý đàn ông không? Quản lý như thế nào? Nếu ai có bí quyết đặc hiệu để quản lý đàn ông, bán với giá cao, chưa biết chừng chẳng mấy chốc trở thành triệu phú.

Đáng tiếc là không những

không có bí quyết nào để quản lý đàn ông, ngay cả từ “quản lý” với nghĩa truyền thống thực ra cũng có chỗ không đúng, chỉ là “sách lược” khi bó tay bất lực mà thôi. Xin các bà hãy dừng vội lác đàu, hãy nghe tôi nói.

Quản lý là nói kẻ mạnh đối với kẻ yếu, trên đối với dưới, lớn đối với nhỏ, tốt đối với xấu, nếu không thì sẽ khó có hiệu quả. Cảnh núi non hùng vĩ, không cần quản lý ai, cũng tự nhiên có nườm nượp du khách đến thăm quan. Khi mới yêu, các cô gái không quản lý người con trai tỏ tình với mình, nhưng họ cảm thì người con trai kia phải dùng, họ nói là người con trai kia phải nghe theo. Còn nay người phụ nữ nông nóng muốn quản lý người đàn ông vì trọng lượng lời nói của mình nay đã giảm đi, đã mất cân bằng với phía nam, mình ở vào thế bất lợi, trong tình trạng đó thì làm sao có thể “quản” được cơ chứ?

Ở vào thế có lợi liệu có quản được không? Cũng chưa chắc. Nói phụ nữ “quản” đàn ông là xu-át phát từ góc độ phụ nữ để nói. Thực ra có bao nhiêu đàn ông tôi tệ quá đáng, thì cũng có bấy nhiêu phụ nữ như vậy. Về việc “quản” cũng vậy, vua quyền to địa vị cao, liệu có đứng ở vị trí ưu thế không? Nhưng phụ nữ phản bội ông ta

về hành vi cũng không phải là hiếm, phản bội về mặt tình cảm thì lại càng không cần phải nói. Người ta hay nói: “Có chết tôi vẫn cứ theo”. Gặp phải trường hợp như vậy, liệu bạn có thể quản được không? Một người vợ có cả hiền thực dịu dàng, phẩm cách nhan sắc đều tốt, mà lại cứ ruồng bỏ cô ta để đi theo đuổi một phụ nữ kém xa vợ mình, đối với loại người đó thì ưu thế liệu có tác dụng gì? Có những người luôn muốn ném trái sự mới lạ trong quan hệ nam nữ, đối với loại người đó, ưu thế liệu có thể làm gì nổi? Thậm chí quản chặt rồi, lại dẫn đến tâm lý phản nghịch, dẫn tới đôi bên phải chia tay. Vì vậy, bất kể về mặt lý luận hay thực tiễn, “quản” đều là “sách lược” rất ít hiệu quả trong khi cảm thấy bất lực bó tay.

Vậy thì đành phải để mặc cho nó tự nhiên một cách bất lực? Cũng không phải. Tôi nghĩ, trước tiên cần quản bản thân mình, nếu mình phong lưu đa tình, muốn được hưởng “quy chế tối huệ quốc”, mà lại quản nghiêm bạn đời của mình, thì điều đó là không thể được; tiếp đó cần tăng phần yêu từ phái mình, tuổi thanh xuân của phụ nữ không ai có thể giữ lại được, nhưng sức hấp dẫn của phụ nữ thì lại có thể lâu dài, giữ lấy sức hấp dẫn, thì cần loại bỏ những thói

xấu trên con người mình, như lưỡi nhác, luộm thuộm, ngang ngược, ghen tuông, dâm dăng, ích kỷ... Sự đáng yêu của các cô gái và các thiếu phụ không chỉ là họ đang ở thời kỳ thanh xuân, mà một phần lớn là vì sự trong trắng, ngây thơ, tốt bụng, không có những tật xấu như ở những phụ nữ trung niên. Phụ nữ làm từ nước, cô gái, thiếu phụ kia là nước trong vắt chưa nhuộm bụi trần, không ít phụ nữ trung niên lại là nước vẩn đục làm cho xã hội đục lên. Mục đích chính của việc phụ nữ giữ lấy sức hấp dẫn, e rằng trước hết là để mình trong sạch, ít đục đi, nhiều thuần khiết lên. Còn nếu như bạn đời muốn theo dõi những cái xấu xa, đó cũng là việc chẳng biết làm sao được, nếu mình rộng lòng, thì cứ mặc cho anh ta đi, có đến tám chín phần là anh ta quay về một cách ngoan ngoãn. ■

Lời hay ý đẹp

Đàn ông đánh giá đàn bà thì chính xác hơn, cũng như đàn bà đánh giá đàn ông thì đúng đắn hơn, dường như cả hai phái được tạo dựng để quan sát nhau và được phú bẩm cho những khả năng khác nhau để nhận xét nhau.

Godsmith